

Norsk villfisk og markedsadgang til EU

Nr 1. Januar 2004
Forfatter: Peter Ørebech
Kategori: Næring

Det hevdes at norsk medlemskap i EU vil gjøre det lettere å selge norsk fisk i EU. Oversikten nedenfor viser at for mange, har Norge allerede null toll ved salg til EU. Viktigere enn null toll er hvor høy toll Norge har i forhold til andre land som eksporterer til EU.

EUs tollsatser er fastsatt gjennom WTO/GATT eller bilaterale og multilaterale avtaler utenfor WTO, for eksempel EØS. GATT-reglene hindrer ikke tollunioner av typen EU og EØS, som gir enkelte GATT-land særfordeler. På den annen side er EØS-avtalen ikke til hinder for at EU gir GATT-land bedre satser enn det som følger av GATT-avtalen, slik at for eksempel Norges relative særfordeler i EØS blir redusert eller forsvinner.

I tillegg har Norge og EU en særegen avtale, «tollkontingentordningen», som gir Norge tollfrie kvoter på en rekke fiskeslag. Mens GATT-satsene gjelder alle GATT-land, gjelder EØS og tollkontingentordningen spesielt for Norge. Det vil si: Jo større sprik mellom GATT-satsene på den ene siden og EØS og tollkontingenten på den andre, jo bedre konkurransefortrinn har Norge sett i forhold til for eksempel Chile, Kina og Canada.

For markeder som er i konstant underdekning på fisk, som for eksempel Japan og EU, spiller tollnivået liten rolle. Fisk blir etterspurt uansett. Avgjørende for fisk produsert i et høykostland som Norge, er om vi har forhandlet oss fram til konkurransefortrinn i forhold til andre store eksportørland. Det er vedlikehold av slike fortrinn som gjelder, ikke nedsetting av toll.

GJELDENDE TOLLSATSER VED EKSPORT

1. EØS

Nulltoll

Varegrupper som rund torsk, hyse, sei, blåkveite, saltet torsk, tørket torsk, tørket og saltet torsk, fileter av torsk, fileter av annen fisk, tørket, saltet men ikke røykt, fileter av annen fisk rå, bare belagt med meljevning eller griljermel, også stekt i olje, dypfryste, kaviar-etterlikninger (det vil si rogn av fisk som ikke er stør). (Varer som faller inn under EØS-avtalen protokoll 9 tabell II.) Her har tollene vært tilnærmet null fra dag én.

Avtrappende toll

Varegrupper som «levende fisk», fersk eller kjølt fisk, fryst fisk, fiskefileter og annet fiskekjøtt – herunder opphakk, tørket, saltet, røykt, mel og pellets av fisk for menneskelig konsumpsjon, krepsdyr med eller uten skall, bløtdyr med eller uten skall, fisk tilberedt eller konservert, kaviar og krepsdyr, bløtdyr og andre virvelløse dyr som er tilberedte eller konserverte. (Varer som faller inn under vedlegget i tabell III.) Her er det 70 prosent tollreduksjon i forhold til GATTs basistoll fra 1992 med virkning fra 1. januar 1995.

Stikkord:

- Fisk
- Eksport
- Toll
- EØS

Bakgrunn:

Norge har allerede null toll på flere fiskeprodukter ved salg til EU. Viktigere enn null toll er hvor høy toll vi har i forhold til andre eksportører.

Nei til EU

Arbeidersamfunnets plass 1, 0181 Oslo
Telefon: 23 35 45 80
Telefaks: 23 35 45 85
E-post: neitileu@neitileu.no

2. WTO-satser

Denne gruppa omfatter ikke fisk nevnt i tabell II (med nulltoll fra dag én), ei heller fisk nevnt i vedlegget til tabell III. Av fisk som ikke nyter godt av tollnedsettelse er laks, sild, makrell og reker av alle slag, fryste kamskjell og sjøkreps såvel fryste som ikke fryste. For disse gruppene er det ikke avtalt noen tollavtrapping. I snitt er tollsatsene for fiskeri og havbruksprodukter 4 prosent inn til EU og 9 prosent for land som ikke har spesielle avtaler.

FORBEDRINGSPOTENSIALET

Med unntak av pelagisk sektor (sild, makrell), ser vi at norsk fisk – også sterkt bearbeidet – møter nulltoll ved salg til EU. Forbedringspotensialet er her null prosent. For torsk, hyse og sei, uansett bearbeidingsgrad, er det intet å hente på tollsiden med hensyn til forbedret markedstilgang. Det er symptomatisk for denne produktgruppa at Norge på tross av nulltoll – etter at EØS-avtalen ble inngått – har nedlagt to norske fabrikker i Alta (FRIONOR) og Trondheim (FINDUS) for produksjon av panetter, grillletter og så videre med sikte på eksport til EØS-området. Hva tilsier at andre produktgrupper skal komme bedre ut med nulltoll?

GATT/WTO

En eventuell forbedring av posisjonen for norsk fisk ved et gjennombrudd for nulltoll i WTO/GATT, kan da – i forhold til EU – kun forventes for sild (15 prosent og null prosent etter årstid), makrell, visse produkter av kamskjell og sjøkreps og reker. Det betyr imidlertid ikke at dette bedrer norsk markedstilgang. Fordi tollforbedringen tas ut innen ramma av GATT, vil ordningen gjelde generelt, det vil si at Norge ikke får noen relativ forbedring til andre land. Eller sagt annerledes: Et gjennombrudd for null-toll på fisk i WTO vil være ensbetydende med at norsk (og islandsk) konkurransefortrinn smulder hen, og ikke automatisk, slik mange synes å forestille seg, at konkurranseevnen bedres. Vi kan risikere at billig hvitfisk fra for eksempel Kina som nylig ble medlem av WTO, overtar EU markedet fullstendig. Det synes ikke som om denne trussel er vurdert verken i UD eller i NHO.

Nulltoll og lavtoll

Av i alt 132 produktgrupper har Norge nulltoll i 6 tilfeller som ikke gjelder generelt for alle. I 59 tilfeller har Norge en tollsats som er lavere enn GATT (differansen kalles tollpreferansen). Totalt er det således 65 varegrupper der Norge nyter godt av et konkurransefortrinn. Er dette varegrupper som er viktige for Norge, det vil si gjelder de fiskeslag som Norge tradisjonelt fanger, og som vi trenger å eksportere?

Gruppa fisk – hel eller i stykker som ikke er opphakkert – som nyter godt av en særlig norsk nulltoll er 1) fryst, panert torsk, sei og hyse, 2) ikke fryste fileter av alle slag unntatt arten tunfisk og salmonidae, dog ikke laks, 3) andre dypfryste fileter (unntatt torsk, sei, lysing, lyr og Alaskan Pollock som er belagt med lavtoll) rå, bare belagt med meljevning eller griljermel, også stekt i olje. I alle disse tilfellene er tollpreferansen 7,5 prosent. Av andre tilberedte – ikke hel eller i stykker eller hakket finner vi 4) kaviaretterlikninger. Her er tollpreferansen 20 prosent .

Blant gruppa fisk som nyter godt av særlig norsk lavtoll finner vi bl.a. fryst, panert sild (tollpreferanse 12 prosent), sardiner og brisling i olje eller tomat (tollpreferanse 8,8 prosent), tunfisk og stripet palamide (tollpreferanse henholdsvis 17,5 og 16,8 prosent), ansjos tilberedt (tollpreferanse 17,5 prosent), fryst fisk av gruppa Salmonidae, unntatt laks (tollpreferanse 4,9 prosent), tunfisk (tollpreferanse 16,8 prosent), fileter fryste, rå av torsk, sei, lysing, lyr og Alaskan Pollock og andre varer (ikke opphakkert). Her er tollpreferansen for norske produkter 14 prosent. Fryste fiskeboller, fiskekaker, fiskepuddinger og farse nyter godt av tollpreferanser som varierer fra 17,5 prosent (sardin, makrell, ansjos) og til 4,9 prosent (laksefisk

minus laks). Omtrent tilsvarende satser gjelder for ikke fryste produkter av tilsvarende karakter. Surimi har en tollpreferanse på 14 prosent.

Reker som er pillete og fryste, nyter godt av en tollpreferanse på 12,5 prosent, krabber 5,8 prosent, kokt hummerkjøtt som ikke er bestemt til framstilling av hummersmør, posteier, supper og sauser 14 prosent, ferskvannskreps 14 prosent, muslinger 14 prosent og andre virvelløse vanndyr 18,2 prosent.

KONKLUSJON

Norge har hatt EØS-fordeler i 10 år. Vi ser nå at verken null toll eller klare tollpreferanser har resultert i noen merkbar økning i eksporten. For panetter og liknende har produksjonen snarere gått sterkt ned. Det betyr at norsk medlemskap vil ha lite å si for norsk konkurranseevne, selv om tollsatsene skulle bli noe lavere.